

Τὴν Τετάρτη πάλι ἡ «Νέα Σκηνή» μᾶς ἔδωκε καινούριο ἔργο, τὴν «*Αποχώρηση*» τοῦ Γερμανοῦ Μπλαρμειάν. Γιὰ τὸ δράμα αὐτὸ κ' οἱ δικές μας φημερίδες ἀρκετὰ γράψανε, καὶ στὴ Γαλλία, φαίνεται, ποὺ παραστάθηκε ἔκανε κρότο πολύ. Στὴ Γερμανία καθὼς εἶναι γνωστὸ ἀπαγορεύτηκε ἡ παράστασή του γιατί χαρακτηρίσθηκε κάπως σοσιαλιστικὸ, καὶ εἶτανε φόβος μήπως κινυνέψῃ ἡ στρατιωτικὴ πειθαρχία ἐξ αἰτίας του. Αὐτὸ μᾶς ἐξηγεῖ πολὺ καλὰ τὴν ἀφορμὴ τῆς τόσης ἐπιτυχίας του στὴν πατρίδα του, μὲναι ὁμως πάντα ἀνεξήγητος ὁ θρίαμβος ποὺ λένε πὼς ἔκανε στὴ Γαλλία. Ἡ κριτικὴ τὸ βρῆκε ἐξοχο καὶ τὸ χαρακτήρισε ἀμέσως ἔργο μεγάλο. Κρίμα ποὺ δὲν ἔχω πρόχειρες τίς κριτικὲς αὐτές γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ δῇ κανεὶς καὶ νὰ καταλάβῃ τὸ κρυμμένο μυστικὸ τοῦ δράματος. Γιὰ τὴν ἄλλο κάπιο μυστικὸ θὰ κρύβῃ τὸ ἔργο ποὺ ἐμεῖς ἔδωξ' ἂν μπορέσαμε νὰ τ' ἀνακαλύψουμε κ' ἡ φραντσέζικη κριτικὴ τὸ βρῆκε. Ἡ ἀλήθεια ὁμως εἶναι ὅτι καὶ στὴ Γαλλία, καθὼς παντοῦ, ὑπάρχουν πολλῶν εἰδῶν καὶ ποιοτήτων κριτικὲς. Ἴσως κ' ἡ κριτικὴ τῆς «*Αποχώρησης*» νὰ μὴν εἶτανε ἀπ' τὴν ἀγνόητη ποιότητά.

*

Ὁμολογοῦμε πὼς ὕστερα ἀπὸ τόσο λόγο καὶ θόρυβο περιμέναμε νὰ δοῦμε κάτι καλύτερο. Τὸ ἔργο δλόκληρο, σύμφωνα μὲ τὴ μορφή ποὺ μᾶς παρουσιάζεται πρέπει νὰ εἶναι ἓνας δλοζώντανος καὶ γιομᾶτος χαρακτήρισμός προσώπων καὶ πραγμάτων. Κάθε πρόσωπο κ' ἀπὸ ἓνας τύπος ξεχωριστός, κάθε πρᾶμα κ' ἀπ' ἓνας βαθὺς κ' ἀληθινὸς χαρακτήρισμός τοῦ θέματος ποὺ ἀνεβάζει στὴ σκηνή. Κι' ὁμως τίποτ' ἀπ' αὐτά. Κανένα πρόσωπο δὲν ξέρει τί γυρεύει οὔτ' ἀπ' τὸν ἑαυτὸ του, οὔτε ἀπ' τοὺς ἄλλους, καὶ κανένα πρᾶμα δὲν εἶναι βαλμένο στὴ θέση του. Ὁ συγγραφεὺς μπορεῖ νὰ ξέρῃ ὅσο θέλει καλὰ τὴ στρατιωτικὴ ζωὴ τῆς πατρίδας του καὶ νὰ πλέκει τὸ ἔργο του σύμφωνα μὲ τὴ ζωὴ αὐτή, καὶ τότε πᾶμε πάσο. Μὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τέλος πάντων εἶν' ἄνθρωποι κ' ἔχει μαριονέτες. Ποῦ εἶναι λοιπὸν ὁ χαρακτήρισμός τους ποὺ θὰ μᾶς δικαιολογοῦσε τὰ φερόσιμά τους; Καὶ τί εἶναι πάλι ἐκείνη ἡ δλόκληρη πράξη τοῦ Στρατοδικείου ἡ ἄτονη, ἡ ψόφια, ἡ ἀντιτεχνικώτατη μ' ὅλο τὸ πλούσιο ὕλικὸ ποὺ εἶχε ὁ συγγραφεὺς νὰ τὴ φτιάξῃ ζωντανὴ καὶ τεχνικὴ μέσα σ' ἓν ἄλλο μέρος, ὁποιοδήποτε; Ἴσως θὰ παρατηρήστε ἤθελε νὰ μᾶς παρουσιάσῃ καὶ Γερμανοὺς στρατιωτικὲς γιὰ νὰ εἶναι ἡ στρατιωτικὴ ἠθογραφία του πιὸ πιτυχημένη, πιὸ τέλεια. Καλὰ, μὰ τότε ἡ «*Αποχώρηση*» εἶναι μιὰ σκέτη ἀντιγραφὴ στρατιωτικῶν σκηνῶν κ' ἔχει ἔργο, δράμα, καὶ μάλιστα μεγάλο. Γιὰ τὴν συμφωνοῦμε βέβαια ὅτι τὸ ἔργο δὲν εἶναι κακὸ, ὅτι εἶναι μοναχὰ κοινὸ σὰν πλῆθος ἄλλα τέτια, δὲν μποροῦμε ὁμως νὰ καταλάβουμε γιὰ ποῖό λόγο μᾶς τὸ παρουσιάζουνε ὅλοι τοὺς μεγάλο. Καὶ ἡ λύση του; Τραβηγμένη, ἀκατανόητη, ψεύτικη. Λές ποὺ ὁ συγγραφεὺς γυρίζει τὰ μάτια του τριγύρω σὰν τρελλὸς γιὰ νὰ βρῇ λύση κ' ἀφοῦ ἀπελπίζεται ἀπ' ὅλους κ' ἀπ' ὅλα βλέπει τὴν ἡρωίδα του. Βάζει ἓνα πιστόλι στὸ χέρι τοῦ πατέρα της καὶ τοῦ λείει. Σκότωσέ την, — τί διάβολο πρέπει νὰ λυθῇ τὸ δράμα, ἀρκετὰ κράτησε. Καὶ τὴ σκοτώνει ἔτσι γιὰ τὴν ἀκατανόητη, χωρὶς λόγο.

*

Ἡ Κυβέλη δὲν εἶτανε, δὲν μποροῦσε νὰ εἶτανε,

στὸ ρόλο της καὶ γι' αὐτὸ ἐκράτησε μόνον τὸ μέρος της, χωρὶς καμιά ἀξίωση. Ἀπ' τοὺς ἄλλους, ὁ κ. Καλογερίκος, ὁ κ. Μουράτ κ' ὁ κ. Παλμύρας καλοί. Ἡ μετάφραση τοῦ κ. Καλογερίκου πολὺ πιτυχημένη.

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ